

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

ፆ.ኮኮ 11

1917 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10 ԴՂ.
(Զ. Տ. 1917 Սեպտեմբեր 27)

ԳԼՅՄԱՆՆԵՐ

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 զլխագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction : Place Alexandre-Labadié, 17

“ԱՐՄԷՆԻԱ”

(1917 07:08:11) — 1918 08:11:11

ՄԱՐՍԷՅԼ ԿՍՄ ՖԻՍԵՍՍ ԲՆԱԿՈՂ
ԲԱՆԻՈՐՆԵՐԻՆ ԵՒ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻՆ

Մ. ԺՈՐԺՈՒԳԱԼԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. Հայ շրջագրութեան և	Ֆր. սնդմ.
Բ. տպագր.	,40
Բ. — Ը. (Սպասած)	
Թ. « Արմենիա » ի լուծարար	
(Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրժ	,20
ԺԱ. Թմառ Բնագրիս	,20
ԺԲ. Նմուշներ Մ. Փոքրուգա-	
լեա ի զրած ստանաւոր-	
ներէն	,15
Ժ. Մի պոռկար հայրենասեր	
(Պոռկարիս Բնագրիս)	
ԺԳ. Մի՛ գաղթիք	1,40
	,20

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՌՌԻՍ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

七

ՌՌՄԱՀԱՅԵՐԸ

Թէէն ուսս յեղափոխականները կը
ցանկալին ի սկզբան ու կը ցանկան
տակաւին ֆրանսական մեծ ճեղափո-
խութեան հետքերէն քաշել, բայց
այդ չյաջողեցաւ իրենց:

կարգերը, զսպելով ընտանեկան խռ-
լրատմները, կուրժք տալ ամբողջ
Եւրոպային որ այդ ատեն ամենի գը-
րոհով կը խուժէր Յրանսաի սահ-
մաններէն ներս:

Բայց Ֆրանսան իր բոլոր խառն-
րով ու տարրերով կը գիտակցէր իր
դերին ու գերազոյն հայրենասիրու-
թեան կրակ մը վառուած էր բոլոր
սրտերու մէջ որ թող չէր տար թշնա
մի խաղերու ազատ գործունէս-
թեան:

Իսկ Ռուսիա իր դռները լայն բա-
ցած ամեն օտարամուտ զրգուռմե-
բուն, թիւր հասկցուած ազատու-
թեան մը տուիքներով անուղղակի-
կը քաջախիբէ թշնամիի դաւերը ու
րոնք մօտ են հասնելու մինչև Ռու-
սիաի սրտին:

Ուրազէն թէ այնպէս, ոչ միայն կը
վտանգութի նորահաս ազատութիւնը,
այլ և չարաչար կը տուժէ այն արեւ-
նահեղ պատերազմի իսկական նպա-
տակը:

Այս վիճակի մէջ հետաքրքրական էր ծանօթանալ Ռուսահայերու մտայնութեան: Անոնք, իբր եղանդուն ազատասէրներ, ի հաշկէ ամբողջ սրբութիւն պիտի փարէին շարժումին. բայց, ինչպէս կերևի, օսմանեան սահմանադրութեանէն Հայերու կրած դառն փորձառութիւնը՝ գուցէ այնքան զօրաւոր ազդեակ մը չէ եղած ինկացի վերապահութեան, զգուշաւորութեան:

Ռուսահայերը արբշիւքի մէջ են
Ռուսերէն աւելի և կը ջանան մեծա-
պէս օգտուիլ ուսումիան ազատու-
թեան միոյշապատ Սրինէն. այդ իրենց
իրաւունքն է. բայց իրենցմէ քիչ
մ'աւելի աջարըլուծիւն և ծանրու-
թիւն պահանջիւն ալ ճշմարտութեան
և իրենց ու բախանդակ հայութեան
յահուն իրաւունքն է:

Աւտարիաի վարչապետը սպաննող
աւտարիացի ընկերվարականի զա-
տապարտութեան առթով բողոքի
ցոյց կազմակերպող Ռուսահայ մեր
եղբայրները պէտք չէ մոռնան իրենց
աչքերու առջև ամէն օր կատար-
ւած եղեռները:

Կապատուի աւելի հեռատեսութիւն
և ծանրաբարոյութիւն. ինչդիրնեը
կան որոնց հանդէպ չէ կարելի թե-
թևութեամբ շարժիլ. մեր Հայերուս
ինչդիրը մէկն է ատոնցմէ և ումնէն
էականը:

Պէտք է որ սկզբնական խանդա-
վառ գինովութիւնը անցնելէ յետոյ,
իրերու և շարժումներու հանդէպ
պաշարին վերաբերում մը տիրէ:

Այսօր ամբողջ աշխարհ կը դա-
տապտարտէ ռուս ծայրայեղականները
որոնք մոռցած ամէն բան, կը միտին
եղբայրակցիլ հակառակորդներու
հետ որոնք ապահովարար անոնց
միտմտութեան վրայ կը ծիծաղին
խորովի:

Հայերը չպէտք է իջնեն այդ մա,
կարգակին որ անդ իտակցութիւն և
պարզամտութիւն կը բուրէ:

վերջին տեղեկութիւններու համեմատ, Ռուսոսհայ կաղժակերպութիւն մ'ալ երեք ներկայացուցիչներ ղրկած է Սոփոքլի խորհրդաժողովին մասնակցելու համար. այս կը լրացնէ ամէն բանը երբ ամբողջ Դաշնակիցներ, որոնց հետ կապուած է ամբողջ Հայութիւնը, աշխարհմար նկատուցին գերմանական դաւի մը արդիւնք եղող խորհրդաժողովի մը մասնակցելը, Ռուսոսհայերուն հա կը մնար ձեռքն ապհով թիւն:

Ռուսահայ մեր եղբայրներ չպէտք է այժմ անտարբեր աչքով նային տաճկահայ դատի պոստանջներուն, Միթէ՞ մենք կրնանք ձեռք կարկառել, յողովի մը մէջ, գերման և թիւրք ներկայացուցիչներու որոնց արիւնակիցները անդին մեր սրտա-կիցներու անմեղ արիւնը թափելէ յեն քաշուիր, դեռ։

Շատ հրկար կարելի է գրել այս
մասին. բայց մենք կը բաւականա-
նա՞նք մէկ երկու հարեանցի ականարկ-
ներով, յուսովով որ Ռուսահայերու
մէջ ալ չեն պակսիր փորձառու և
հեռաւոր գործիչներ որոնք կը ջա-
նան ճշգիւ իրենց բուն դիրքը որ
հոմապատասխանէր հոմայն Հայու-

թեան չահերուն, պատուին և ձրգ-
տուններուն:

Միևնոյն հայրենիքի զաւակներ
ենք բոլորս ալ, միևնոյն պատմու-
թեան պատկերները. պէտք չէ բաժ-
նուինք իրարմէ և տարբեր ուղղու-
թեամբ ընթանանք:

Թ. ԵՂՆԵՆԻ

ԳԵՐՄԱՆ ԾԱԳՈՒՄԷ ՌՈՒՍ
ՊԱՇՏՈՆԵԱՅՆԵՐ ԿԸ ՔԱՂԱՆԵՐԷՆ
ՔԻՒՐՏԵՐԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՁ

Արարատականի և վանի տաճ-
նորդ Գեր. Ներսէս եպ. Մէլիք
Թանգեան յալիս 12/25ին հետեւեալ
հետագիրը ստած է թիւրքահայաս-
տանի գեներալ-կաթար գեներալ
Ա.Էրիսմանլին, պատճէնը զրկելով
էջմիտման:

Արարայի գաջար բնիկ բնակիչ-
ները վերադարձան իրենց գիւղե-
րը բերքի մարմինը համար: Մա-
կայն գիւղերում թող չտուն հայե-
րին ձեռնարկելի գաղտնային աշխա-
տանքներին:

Տեղական կռիւնգան ճգնաժամ
աշտու վերաբերմանը է ցոյց տա-
լիս գէպի Քիւրտերը: Չի օգնում
բնիկ մարմինը վերադառնալ ի-
րանց գիւղերը:

Երկրորդ անգամ խնդրում եմ
պաշտպանել անպաշտպան և աւեր
ված փախուսականների չահերը:

ԻՍՅ ՆԱԽԱԿ

Կովկասի առանձին կռիւսարկուման
պ. Նախագահ Խորհրդով և պ. պ.
անդամներ Պապախանյանին, Ջախար-
վին, Չիլենկելին և Ապաշինին

Ստատուսանի ազատութենէն յե-
տոյ մինչև այսօր ալ, գրաւուած
հայաստանի բուն հողին վրայ, կը
չարունակուին հայ փախուսականնե-
րու սպաննութիւններ, թալաններ,
օջախներու քանդումը, սրբատեղի-
ներու աւերումը և հնագանգ ու խա-
ղաղ քիւրդ հրահանգներու միջոցով,
որոնց որջարոյնները ամրացան բռնա-
կող կառավարութեան օրով և որոնք
նոր կարգերուն տակ կը շարունա-
կեն ծաւալուն գոյութիւն ունենալ:

Հին ուժիմը սանահաբեց մեր գե-
րագոյն զոհարեալութիւնը, ծաղրեց
մեր ստատուսները և հարիւր հազա-
րաւոր զոհերու արիւնը, քաջաբերեց
մեր զահիճները՝ բզկտելու մեզ ամէ-
նէն աղնիւ ու շինարար աշխատանքի
ծամբուն, մայրենի հողին վրայ:

Կովկասեան նոր կառավարութիւ-
նը իր սխալիչ խօսքը և զարմը չբե-
րու գէթ արիւնի ճամբուն պաշտ-
պանելու մեր նահատակուող ժողո-
վրդի բեկորները՝ թիկունքը վիտա-
ցող քիւրդ աւազակախմբերէն, կամ
զապեղով զանոնք և կամ միջոց հայ-
թայթելով աշխատանքի գացող փա-
խուսական հայերուն, որոնք կերթան
չինարարութեան համար քարոքանդ-
երկրին մէջ:

Միամտութեն չենք խորհիր, որ հին

կարգերը ու բնական սովորութիւն-
ները մէկէն ի մէկ պիտի յեղաշրջուին
ի նպատակ արիւնաներկ երկրի մը.
Բայց իրաւունք ունինք սպանելու,
որ ազատ Ռուսաստանի պահպան-
ները ունենան միևնոյն վերաբեր-
մանքն ու մտայնութիւնը բոլորի հա-
մար ալ ամէն կերպ:

Մամուլէն իմացանք որ Չիլանի
ձորի վրայ վերջերս զրկուած պատ-
միչ խումբի գործը քննելու համար
ձեր կողմէն քննիչներ զրկուած են
Բերկրի:

Այս պարագան նկատի ունենալով,
թող տուէք, յարգելի պարօններ, ձե-
զի հարցնելու և խնդրելու պատա-
խանը հետեւեալ կէտերու մասին.

ա) Փետրուարէն մինչև այժմ որ-
քան սպաննութիւններ, մորթումու-
ններ և թալաններ կատարուեցան
զրաւուած վայրերու մէջ թէ՛ արիւնա-
քամ հայ փախուսականութեան և թէ՛
զօրքի ու զինուորական սպանելու
վրայ. 100էն կանցնին բոլորը, որոնք
օր օրին արձանագրուեցան մամուլին
մէջ և որոնց համար կառավարու-
թիւնը եթէ չանդիտացաւ, գէթ
մամուլերու արանքով նայեց:

բ) Յունիս Կին իզգիրէն 8 վերտ
հետո, փախուսականներու անպաշա-
պան կարաւանը թալանուեցաւ քիւր-
դերու կողմէ ամբողջ մաշտաւարով,
2 հոգի սպաննուեցան, երկուքը վի-
րասուրուեցան: Արդ կը հարցնենք,
այդ օրերուն անկէ անցնող Բերկրի
քննիչ յանձնախումբին յանձնարար-
ւեցա՞ւ այդ 100-ը գէպքը քննել,
զոր իզգիրի կամիտարը այնքան ան-
պատկառ մեկնաբանեց մամուլին մէջ:

գ) Երբ Բերկրիի գերման կռիւն
գանդի և Չէմալի-Սալիզի հայաստ-
եաց կառավարչուհիի կողմէ ոչ ուղ-
ղաժող գիմուին համաձայն գուք
կարգադրեցիք քննիչներ զրկել, հա-
պա ի՞նչ հղու երևանէն և իզգի-
րէն եղած զինուորական հետանքը
այս ամսի սկզբին իզգիր-Օրկոֆ
ճամբին թալանուած և սպաննուած
հայերու համար:

դ) Երբեքից հետաքրքրուեցա՞ք
Մօսկուի մէջ մորթուած (յունիս 7)
չորս հայերու խնդրով, որու մասին
պ. բժ. Միկասեան հետազոտով հա-
ղորդեց մամուլին:

ե) Երբ այդքան որոտացաւ թիւն
կը տեսնուի հրտակ քիւրդերու նը-
կաւամբ, իրաւունք չունինք հար-
ցնելու ձեզի՝ ի՞նչ ըրիք գէթ Չի-
լանի ձորի մէջ մինչև այսօր պահուած,
լուսնի խաղաղութեամբ, անպատուած գե-
րի հայերու խնդրը, որու համար
կառավարական գուռները ձեռնցիք
առաջ և յետոյ: Արդեօք իրաւունք
չունինք ըսելու, որ հանգուրմիչի չէ,
բանակի թիկունքը որջացած քիւր-
դերու ճանկին մէջ հայ գերիներու
տուայտանքը սուտական տիրապե-
տութեան տակ:

Կը բաւականանա՞ք ձեզի յիշեցը-
նելով միայն յունիս 1.8 կատարուած
վերի խնդիրները, որոնք անպառե-
լի են, եթէ ցանկանք շարունակել:

Բայց այդ իրողութիւններն անգամ
բաւական են ցայտուն կերպով ցոյց
տալու այն մտայնութիւնը, որ դեռ
կը շարունակուի մեր երկրին մէջ:

Իրաւունք ունէինք յուսալու, որ ա-
զատ Ռուսաստանը պիտի ջանար
վերջ տալ նման վայրագութեանց այն
աղգին նկատմամբ, որ իր վերջին
արիւնը թափեց ուսու Դէմօկրատիայի
նշանաբաններու յաջողութեան հա-
մար:

Իրաւունք ունէինք յուսալու, որ
ազատական նախարար պ. Կերենսկու
բերնով արտասանուած յայտնի խօս-
քերը նահատակուող հայ ազգին ի
նպատակ գործնական հետեւեցնելու
պիտի յանդիմ պատասխանատու զե-
կավարներու կողմէ:

Այս բոլորէն ետք, պ. պ. կամիտար-
ներ, վերադարձուցի՞ր օրհասի յատուկ
ճիշ մը բարձրացնելով կը յիշեցնենք
ձեզ թէ ձեր պարտքն է զինուորա-
կան պայմաններուն յատուկ գրաւ-
ուած հայաստանի մէջ վճարականութեն
հաստատել օրէնքի և իրաւունքի իշ-
խանութիւնը, զինուորապէս Մասի-
սի և Չիլանի ձորերու մէջ որջացած
քիւրդերը պարտադրել խաղաղ և
չինարար աշխատանքի, որով միայն
վերջ կը գտնէ մեր արիւնը. առիկա
կըլլայ մեծագոյն մարդկային բարի-
քը ուսուպկան ժողովրդապետութեան:

Խումբ մը հայ փախուսականներու
կողմէ

Ա.ՄԱՐՍԱՊԵՏԵԱՆ * Հ.ԿՈՍՈՑԵԱՆ

Թ. Գ. — Կը խնդրուի հայ և օտար
թերթերէ արտատպել:

(Աշխատանք)

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՓՐՕՖ. ԱՐՈՒԼԵԱՆԻ ՀԵՏ

Կարնոյ գրաւումէն յետոյ, ինչպէս յայտ-
նի է, փրօֆ. Արուեան և պ. Սարգիս
Խաչատրեան գաջին Կարին աէր ԸԱԼԼԵ
Սանատրեան վարժարանի գոյքերուն:
«Հայաստան» ի խմբագրութիւնը հետո-
քըրբուած ԸԱԼԼԵ այդ իրերու պահպա-
նութեան խմբագրութեան կողմէ եւ գաջի
փրօֆ. Արուեանի մօտ, բնկերակցու-
թեամբ նկարիչ պ. Սարգիս Խաչատրե-
անի, հասկնալու համար փրօֆ. Արու-
եանէն թէ ի նչ գործ կատարուած է:

— Եւ չեմ եկած քննութեան համար,
այլ լոկ հետաքրքրութեան համար. կը խնդ-
րեմ, ներէք ինձ, պ. ուսուցչապետ, որ
այս հետաքրքրութեան ալ ունեցած ենք:

Փրօֆ. Արուեան շատ սիրով կընդունի
ինձ և կը պատմէ մանրամասնօրէն այն
ինչ որ պատահած է Կարնոյ գրաւումէն
մինչև հիմա, ի հարկէ միայն Սանատ-
րեանի գոյքերու վերաբերմամբ:

Կեր հետաքրքրութեան արդիւնքը կը-
լայ հետեւեալը:

Փրօֆ. Արուեան և պ. Սարգիս Խա-
չատրեան ինքնադուր կերպով չեն գո-
ցած: Հրաման ստացած են Հայոց Հայ-
րապետի և յետոյ Սանատրեանի ձեռնի
խնամակալութենէն: Ինձ կը ցուցնէ փա-
տաթուղթերը: Կարնէն հետեւին բերած
են այլեւայլ աօքիւմաններ, ձեռագիրներ և
նկարներ, որոնք ցուցակագրուած և ամե-
նավերջին խնամքով կը պահուին փրօֆ.
Արուեանի տանը մէջ և որոնց համար

(*) Ստորագրողները վանի շրջանային
վարչութեան անդամներ են:

ԽՄԲ. Ա.ՐՄ.

տեղեկագրուած է դարձեալ Սանատրեա-
նի խնամակալութեան և անիկա ալ իր
կարգին տուած է իր sanctionը և լիակա-
տար վստահութիւնը: Թէ որքա՞ն գոյք-
նկար, աօքիւման, ձեռագիրներ եւայլն —
բերուած է Կարնէն, ասոր իբրեւ փա-
տաթուղթ փրօֆ. Արուեան ունի այն ա-
տենւանկարնոյ քովհետեւեցին վկայագիրը:

Պէտք է եւ անձամբ վկայիմ, որ եղած-
ները, ինչպէս ըսի, ցուցակագրուած, գե-
րագոյն խնամքով կը պահուին, աւելի՞լաւ
քան թերեւս ազգ. մարմինի մը յանձնուե-
լու պարտադրելու փրօֆ. Արուեանը կը
յարէ, որ չէին կարող լքելու իր փոխա-
րել, որովհետեւ այն աղի գրագրաւան ալ
արդէն փոխադրուած է Մոսկու: Հայոց
Հայրապետի կողմէն Պարեգին վարդապե-
տը եկած է անձամբ և տեսած է բոլոր հոս
բերուած գոյքերը և հաղորդած է վեհա-
փառին:

Իսկ ինչ կը վերաբերի Կարնի ձգուած
գրքերուն և այլ իրեղէններուն՝ եղած է
այսպէս:

Փրօֆ. Արուեան և նկարիչ պ. Սարգիս
Խաչատրեան ստացագրով յանձնած են
Կարնոյ ամերիկեան միսիօնար պ. Stepel-
tonի պաշտպանութեան, որովհետեւ անկա-
րելի եղած է այն տան փոխադրելու փրօֆ.
Արուեան կը պատմէ բոլոր մանրամաս-
նութիւնները փոխադրութեան գիտարու-
թիւններուն: Պ. Stepeltonի Կարնէն մեկ-
նելէն երկու օր յետոյ, զինուորական իշ-
խանութիւնները կը գրաւեն միսիօնարու-
կան բոլոր շէնքերը և այն աղի միսիօ-
նարի ներկայացուցիչ պ. Եղիշ Խանաթ-
րեանի միջոցով բոլոր գրքերը կը փոխադ-
րուին ժողովարանը՝ ուր պ. Եղիշի ան-
հոգ շուքին տակ գրքերը կենթարկուին
անհասկնալի տեղափոխութիւններու:

Եւ կը կարգավ պ. Նորատուրեանի գրած
նամակը, որու մէջ կըսուի միայն պահպա-
նել կարեօր իրերը — նկար և աօքիւմա-
ններ և ձեռագիրներ — և կուեղնէ «պա-
հել Կարնոյ մէջ»: Բայց մենք բոլորս գի-
տենք թէ Մամուլութեան երկրորդ յար-
ձակումէն յետոյ Կարնոյ մէջ նկար թող-
նելը որքան անուպատկալաւար պէտք
էր նկատուելու:

«Հայաստան» ի խմբագրութեան հետո-
քըրբութեան եզրակացութիւնը այն է՝

1. Փրօֆ. Արուեան և իրեն հետ ըն-
կերակցող պ. Սարգիս Խաչատրեան
ինքնագրուի չեն գործած: Հրաման ստա-
ցած են թէ Հայոց Հայրապետին և թէ
Սանատրեանի խնամակալութենէն:

2. Փրօֆ. Արուեան և իրեն ընկերակ-
ցող տանին տեղեկացուցած են թէ վե-
հափառին և թէ խնամակալութեան:

3. Այն ինչ բերած են իրենց հետ, այն
տաննուան Կարնոյ քովհետեւեցին վկայու-
թեամբ եղած է:

4. Ինչ որ բերուած է հոս, գերագոյն
խնամքով պահուած է:

5. Պահելու համար ալ փրօֆ. Արու-
եան լիազօրուած է թէ Հայոց Հայրապե-
տէն և թէ խնամակալութենէն:

(Հայաստան)

ՎԱՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ռուս կառավարութիւնը Կովկասէն
վան երթեւեկը դիւրացնելու համար եր-
կամուղային գծի մը շինութեան ձեռ-
նարկած էր: Այդ գծի վրայ երթեւեկու-
թիւնը կը կատարուի այժմ մինչև Սաւա-
լի գիւղաքաղաքի կայարանը: Սաւալին
3 1/2 մղոն միայն հեռի է վանէն և կը
ընակին այդտեղ Հայեր և Քիւրտեր
խառն:

Յաւալի է սակայն որ երկիրը ապագո-
վութեան մէջ չէ դեռ և Թափաւական
քիւրտ աւազակներ կողպատած տարած-
էն նոյն իսկ Սաւալի գիւղի նախիրը:

**ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՐՄԵՅԻՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ**

Բ. ցուցակ հանգանակութեան

Տնային	Քր.
Stapp	
J. Serkis	500
Գրիգոր Հայրումեանց . . .	500
A. Apikian	200
Ոմն (Յ. Ս.)	300
Ղ. Չալուքեան	200
Սողոմոնեան եղբայրք . . .	500
Մ. Քէօսէեան	20
Վարդան Պետրոսեան (Ի Գ. ծնածանկին)	500
Յովհաննէս Գոյումեան . . .	200
Hanania freres	300
Lahlo & Bensussan	100
Յովհաննէս Պալմեան	500
Ս. Յակոբեան	50
Յ. Մանուկեան	5
Յակոբ Տօնիկեան	500
Տիրան Նարինեան	20
Յակոբ Կարապետեան . . .	200
Ս. Գալմանեան	300
Կիրակոս Եղեկիէեան . . .	150

Գումար	5.045
Գումար Ա. ցանկի (Տեսնել Արմէնիա Թիւ 2)	8.831
Ընդ. գումար	13.876

Ազգային Միութեան տեղւոյս Մասնա-
ձեւը պատիւ ունի իր ձեռնարկած ընդ-
հանգանակութեան Բ. ցանկը հրատարա-
կելու, յայտնելով իր ջերմ շնորհակալու-
թիւնները նուիրատուներուն:

Հաստ փափագելի էր որ հանգանակող
յանձնախումբը կարենար անմաք եր-
թալ խաբանչիւր ազգային բնակարանը
եւ դիմել անոր առատաձեռնութեան, առ-
կայն դժբախտաբար շատերու հասցէն
անծանօթ ըլլալուն, եւ մասնաւոր շա-
տեր քաղաքէս դուրս եւ նոյն իսկ տար-
բեր նահանգներու եւ կամ երկիրներու
մէջ բնակեցում համար անկարելի է այդ-
կարգի դիմումներ կատարել: Ուստի
այս առթիւ կուգանք կրկին անգամ խնդ-
րել մեր բոլոր ազգայիններէն որոնք կը
բնակին մերմասկոյ նահանգներէն ինչպէս
Նանա Ալեքիոյ, Թուրուզի եւ Մառոնի
գաղթականները, որպէս զի փութեամբ իրենց
սրտատառ նուէրները դրկել մեր գան-
ձապետի հասցէին եւ մասնակցել այս
կերպով այս էականագէտ ազգագուտ հան-
գանակութեան:

Մարտի 5 հոկտ. 1917

Առնապետ
Յովն. ՍԱՀԱՅԻՆ
Վասն ատնապարի
Արտաշէն Ս. ԿԻՒԼՊԷԿԵԱՆ
Գանձապետ
Միւրան ԹԷՔԷԵԱՆ
Թղթակցութիւնը ուղղել Միութեան
ատնապետի հասցէին (1, Bld. Louis-
Salvator), իսկ դրամը գանձապետի հաս-
ցէին (6, rue d'Arcole, Marseille):

**ԲՕՏՈՒՍԻ ՀԱՅ ՈՒՍՏՆՈՂԱԿԱՆ
ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ**

Բառուտի (Իտալիա) Հայ Ուսանողական
Միութիւնը մեզ կը հաղորդէ իր զրկած
հետեւող գրութիւնը Վեհ. Պօղոս Նու-
պար փաշային և իր ստացած պատասխանը.
Նորին Բարձրապատուութեան
Պօղոս Նուպար փաշային
Ի Փարիզ
Մեծապատիւ Տէր,
Որքան քաղցր զգացումներ կը տա-
նէք մեր մէջ երբ մտնով ու սրտով կը
անցնէք Ձեր շուրջ, ու ամէն մէկ ակ-

նարկի կը հանդիպինք. Ձեր բարեգործա-
կան տնտեսութեանց՝ հանդէպ մեր թշուառ
Ազգին. այն ատեն իսկոյն մեր կարեւոր
սրտերը կը լեցուն անհուն երախտագի-
տութեամբ եւ այդ զգացումէն տար-
ւած կը համարձակինք ուղղել տոյն երկ-
տողը՝ նկատելով Ձեր մէջ արժանիք մը
անցերոյն ու ներկային, եւ յուսադող ա-
պառնի մ'ալ տալագայ Հայաստանի մը
բարեկարգման:

Ուստի այս առթիւ, Բարձրապատիւ
Տէր, ընդունեցէք մեր սիրաջերմ յար-
գանքները հանդերձ երախտագիտու-
թեան հաւատտեօք:

Մնամք միշտ խոնարհ ծառայք:
ՀԱՅ ՈՒՍՏՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ,
Ի Բառուտ, 30 յուլիս 1917

Փարիզ, 10 օգոստոս 1917
Աւ Պատ. Միութիւն
Հայ Ուսանողաց
Բառուտ
Մեծայարգ տեառք

Մեծաւ շնորհակալութեամբ ստա-
ցայ ձեր նամակը, խորապէս զգա-
ւած եմ ինձ յայտնած ձեր զգացում-
ներէն և երջանիկ կը համարիմ զիս
ձեզ մասնաւորապէս իմ ջերմագին շը-
նորհաւորութիւններս այն հայրենա-
սիրական սգոյն համար՝ որ կը բը-
նորդէ ձեր կազմած Միութիւնը, կը
սիրեմ յուսալ որ ուրիշ քաղաքներու
մէջ հաստատուած մեր ազնիւ հայրե-
նակիցներն ևս պիտի հետեւին ձեր
տուած օրինակին, ի՜նչ որ մեծապէս
պիտի նպաստէ մեր Ազգային Դատին
յաջողութեան:

Խորին յարգանքով
ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊՍՐ

ՏԵՂԱԿԱՆ

Հոգեւորական Դի Կիրակի կէսօրէն յե-
տոյ, տեղիս Հայ գաղութի Ընդհա-
նուր Ժողովը տեղի ունեցաւ Ս. Յա-
րութիւն մատրան մէջ, 24 մարտի.
Կաննների մասնակցութեամբ:

Ներքին կանոնադրի հոգաբարձա-
կան ընտրութեան վերաբերեալ մի
քանի մասերին վերաքննելով փո-
փոխուելէն յետոյ, ձեռնարկուեցաւ
մատրան Հոգաբարձութեան ընտրու-
թեան: Նորընտիր Հոգաբարձութիւ-
նը կազմուեցաւ հետեւեալ 3 անձե-
րէն, իրենց ստացած քուէներէ կար-
գով:

Տիարներ Միւսար Գալմանեան,
Արտաշէս Կիւլպէկեան,
Արշակ Թորոսեան:

Այնուհետեւ Ս. Առնապետը կար-
գաց նամակ մը իրեն ուղղուած ժը-
նէվէն է. Աղաթօն պէյէն որ կը յայ
տարարէր թէ Արմէնիայի մէջ կար-
գացած լինելով իր ազգը Մարտի 10-ի
Հոգեւոր Հովիւութեան մասին, այդ
պաշտօնի համար կառավարիկէր Էջ-
միածնի միաբան Ս. Արէլ վարդապետ
Արքայապետին որ վեհ. Կաթողիկո-
սի կողմէն էր րոպտ զրկուած է եկե-
ղեցական գիտութիւնների ուսման
համար և այժմ Չիւրիխ համալսա-
րանի ընթացքն աւարտած և վկա-
յադիրն ստացած լինելով, ազատ է
պաշտօնավարելու Մարտի 10-ի մէջ մին-
չև իր էջմիածնի վերադարձը պատե-

րազմը վերջանալէն յետոյ Ս. Առն-
ապետը զայն իբրեւ ընտրելի Ընդ-
հանուր Ժողովին ներկայացնելով,
միանգամայն հարցոյց ժողովական-
ներին թէ ուրիշ ընտրելի ալ առա-
ջարկող կա՞յ, իր հարցման լռու-
թեամբ միայն պատասխանուելով,
Առնապետը Արէլ վարդապետի
ընտրութեան համար գիմեց Ընդհա-
նուր Ժողովի քուէին և ընդհանուր
միաձայնութեամբ Մարտի 10-ի հոգեւոր
Հովիւ ընտրուեցաւ:

Ս.Արէլ վարդապետ Արքայապետին:

Ընդհանուր Ժողովի տոյն Նիստը
սկզբէն մինչև վերջը շատ կարգու-
կանոնով անցաւ առանց ունէ աղմու-
կի, թէև զանազան խնդիրների վը-
րայ հակառակ կարծիքներ կարտա-
յայտուէին, ինչպէս այդ բնական է
և հարկ է խնդիրների լուսաբանու-
թեան համար, և իրենց կարծիքներ
Ջերմօրէն պաշտպանողներ ու ժող-
վականներին խօսելու լայն ազատու-
թիւն տրուել ուղղորդել եղան, այլ ուս
կայն այդ ուղեքը կը կատարուէին
առանց բնաւ դուրս ելնելու կանո-
նաւորութեան և քաղաքավարու-
թեան սահմաններէն:

Նիստի փակման միջոցին, Ս. Յ.
Սահաթեան առաջարկեց շնորհակա-
լութեան արտայայտութիւն մ'ընել
Ընդհ. Ժողովի առնապետ Ս. Յ.
Սէլեմեանին, որի եռանդուն ջանքերին
և պատկառելի ու հաշտարար վար-
մունքին շնորհօքն է որ մատուցին
վերաբացում կը գիւրանայ այժմ
Բոլոր ժողովականները ձայնակցեցան
Ս. Յ. Սահաթեանի առաջարկին և
յոտնկայ իրենց յարգանքի արտա-
յայտութիւնը ընելէ յետոյ, ամէնքն
ալ մէկիկ մէկիկ գնացին Ս. Յ. Սէ-
լեմեանի ձեռքը թովովեցին իրենց շը-
նորհակալութիւն յայտնելով որմէ յե-
տոյ Նիստը փակուեցաւ:

**ԽՈՂԱՂՈՒԹԵԱՆ
ԱՊՊԵՍՏՈՍ ԽՈՐՀՐԴՍԺՈՂՈՎԸ**

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգ-
ների նախագահ Ս. Վիլսոն պատե-
րադմին վերաբերեալ բոլոր վաւերա-
գրերը և տպագայ խաղաղական խոր-
հրդածողութիւն ներկայացուելիք հար-
ցերը ուսումնասիրելու և հետազո-
տելու պաշտօն յանձնեց այս օրեր
գնդապետ Հաուզին:

Գնդապետ Հաուզ հարկ կը համա-
րի իր իսկ խմբադրած յետադայ
յայտարարութեամբ ճշգրէ իրեն
յանձնուած պաշտօնի բնութիւնը և ա-
ռաջն տանել ունէ թիւրիմացութեան:

Մեծ սխալ պիտի լինէր մտածել, կըս-
տեն, որ նախագահ Վիլսոնի կարծիքով մօտ
է խաղաղական խորհրդածողութիւն կամ ինչ
իսկ մտածել որ ես օր մը մեծ պատեր
պիտի ունենամ խորհրդածողութիւն մէջ ներ-
կայացնելու Ամերիկայի, Գաղնակիցների
կողքին:

Նախագահէն պապին արուած որոշ պա-
տասխանէն վերջ, շատ իրաւացի է կար-
ծել որ խորհրդածողութիւն տակաւին հետե-
ւէ. բայց պէտք չէ մոռնալ որ Ամերիկան
իր աշխարհագրական դիրքին պատճառով
երկուսէս չէ կարողութեան հետեւնելով,

անկատար կերպով կը ճանչնայ դեռ մեծ
մասը եւրոպական այն խնդիրներին որոնք
այս պատերազմի ծագման սկիզբը կային
կամ ծնած են այս պատերազմէն:

Այդ, երբ մենք ներկայանք իսպա-
ղութեան վեհաժողովին, կուզենք որ դի-
ւանագիտորէն ու պատմականորէն ալ ան
պատրաստ եղած շինինք ինչպէս որ զին-
ւորականորէն անպատրաստ պատեհեցանք
Գերմանիայի դէմ պատերազմ յայտարարած
ատեն:

Այս պատճառով անհրաժեշտ է որ այժ-
մէն իսկ ուսումնասիրենք այս պատերազ-
մին վերաբերեալ բոլոր վաւերագրերը և
եղելութիւնները որպէս զի վեհաժողովին
կարենանք մեր ալ փորձառութեան և
կամքի կշիռը աւելցնել Գաղնակիցների
ունեցածին վրայ:

Այս գնդապետ Հաուզ կը թուէ
մէկ քանին այն խնդիրներէն որոնք
մասնաւորապէս իր ուսումնասիրու-
թեան առարկայ պիտի լինին: Պա-
տերազմէն յառաջ եղած խնդիրներն
ատենք են. Պալեստինայի, Ալգա-
լուէի, Գրէնլէնտի և Գրինլէնտի, ՀԱ-
ՅԱՍՏԱՆԻ, Բալթիկի և Սիւրիկի
խնդիրները: Պատերազմէն յետոյ
եղածներն են, միջազգային իրաւունք-
ների բռնաբարութիւն, Լահէի խոր-
հրդածողութիւն սրտամեծների բռնա-
բարութիւն Գերմանիայի կողմէն, Պէլ-
ժիկի և հիւսիսային Ֆրանսիայի կրած
միանեւրդ, Գաղնակիցների կողմէ
զրաւուած գերման գաղթականների
արժէքը և այլն:

Ուսումնասիրութեան այս պաշտօ-
նին համար գնդապետ Հաուզի, որ
ամէնքէն սիրուած ու յարգուած
անձնաւորութիւն մ'է, ընտրութիւնը
ընդունուած է միաձայն հաւանու-
թեամբ:

Հանրային կարծիքը ասկէ չեզրա-
կացներ որ խաղաղութեան բանակ-
ցութիւնները մօտ են, այլ կը հե-
տեցնէ այս հաւատարմքը թէ երբ այս
բանակցութիւններ սկսին, Միացեալ-
Նահանգները գործօն և վճռական
բաժին մը պիտի ունենայ անոնց մէջ:

ՌՈՒՍԻԱ

Երկաթուղիի ծառայողները իրենց
վարձքի տեխնալը պահանջած էին,
ընդհանուր գործադուլ սպառնալով
հոկտ. 6-ին Ս. Ֆէրէնսքի կոչ մ'ուղ-
ղելով իրենց, յորդորեց չաւելցնել
Հայրենիքի դժբաղդութիւնները ան-
խոհմ սրտումներով և մի քանի օր
ալ համբերել քանի որ չուտով լու-
ծում պիտի տրուէ այդ խնդրին:

Բէկորագրուէն կը հետադրեն
հոկտ. 6-ին որ հրդեհ մը ծագելով
ամբողջովին այրուեր է Բանալէի
մեծ թատրոնը ուր պատերազմին
սկզբէն ի վեր զետեղուած էին զօ-
րաբանակի փոստային յարաբերու-
թիւնների գրառներն և զօրք
որոնք քնացած էին շէնքին զանա-
զան տեղերը, բացառաբար կըստ են:
Բաղմաթիւ զօրքեր կը պակսին: Կը
վախցուի թէ զհերի թիւը հարիւ-
րը անցած լինի:

Սղոքհովմէն Լանտոնի «Մոր»

նինկ փոստին տրուած հոկտ. 7 աւ. սաթիւ հեռագիր մը կըսէ թէ գեր. մանական խոշոր զրահանաւեր կը նկատուին Պարսկաստանի և Սեփիսի արշակադադարի բացերը: Չորոյց կը շրջի թէ Գերմանիան յարձակում մը կը պատրաստէ Հէլսինկֆորսի և Պետ. ըդդրադի վրայ: Գերմանական ծո. վային մեծ ոյժեր շուտով պիտի հա. մախմուրին Պալմիրի մէջ, ծովի և ցամաքի կողմէն յարձակում սկսելու համար Հէլսինկֆորսի վրայ:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՍԵՐԻ ԴՈՒՄԱԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս 30/12 օգոստոսի կիրակի օր Թիֆլիսի մէջ տեղի ունեցած է քաղաքային Դումայի իրաւասունների ընտրութիւնը որի համար երկար ատենէ ի վեր կը պատրաստուէին Թիֆլիսի մէջ գործող զանազան կու. սակցութիւններ և խմբակցութիւն. ներ:

Ստորեւ կը զննեք քաղաքապետա. կան ժողովի 120 անդամների ցու. ցակները թէ՛ ազգութիւնների և թէ՛ կուսակցութիւնների բաժանումով որ. մէ կը տեսնուի որ Հայերը ամենամեծ տեղը կը զբաւեն:

Ազգութիւնների բաժանումով՝

	Անձ
Հայեր	47
Վրացիներ	40
Ռուսներ	27
Մահմեդականներ	4
Հրէաներ	2
	—
Ընդամենը	120

Կուսակցութիւնների բաժանումով՝	
Սոցիալ Դեմոկրատ	50
Վրաց ազգային դեմոկրատ	4
Սոցիալ յեղափոխական	20
Հայ Յեղափոխ. Դաշնակցութիւն	24
Վրաց Սոց. ֆեդեր.	4
Նաւթուղի ժող.	1
Կադէտներ և Հայ Ժող. կուսակց.	7
Բոլշևիկներ	7
Հրէական	1
Հնչակեաններ	0
Միաւորմաններ	2
Դիդուրէ	0
	—
Ընդամենը	120

ՊՍԵՐՍԱՊԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս օրերը ստատիկ քամին, ցուրտն ու անձրևը նորէն սկսած են կռուի միջնադարաբաներ կազմել Քրաքսա. կան ճակատի թատերաբեմին վրայ: Գլխաւորապէս թնդանթներով կը. ունէն է որ երկու կողմէն ուժգին կերպով կը շարունակուի Թշնամին մի քանի անգամ փորձեց զանազան

կէտերի վրայ հեռակազորքերով յա. ռախմաւ բայց Քրաքսական թըն. գանթները կրակին տակ շատ մեծ կորուստների ենթարկուելով ստիպ.ւեցաւ յետ քաշուիլ, մաս մ'ալ գերի թողով Ֆրանսացիների ձեռքը:

Արեւմտեան ռազմաճակատին վրայ Անգլիացիները նոր յաղթութիւն մ'ալ տարին Ֆրանսալը մէջ, Անցած հինգշաբթի առաւօտ, չնայելով օդին խառնակութեան և աննպաստ լինե. լուն, ուժգին կերպով յարձակեցան այն սարերի վրայ որոնք կուղղուին դէպի Բաղէնաւէլի արեւմուտքը և կիշիւն Բուլլերի և Դուրնէի դաշտին վրայ: Իրար ետեւ երկու յարձակում. ներով յաղթեցան ամբողջովին զրա.ւել ատոնք և ատկէ տարածուեցան 13 հազարամէջը ճակատի մը վրայ որ կը գտնուի Իրլենդ Պրիմ տա. նող երկաթուղիին և Դավըր-Համլէդի հարաւակողմին միջև: Մի քանի ժամ կռուելէ յետոյ յաղթեցան մտնել Բոնլդաւէլի մէջ և զբաւել կէլիւ. վէլդի արեւմտեան եղիւքը: Գրաւե. ցին նաև բաղամթիւ գիւղեր, իրենց ձեռք գերի ինկած գերման զօրքե.րի թիւը 4.446 է որոնց 114ը սպայ, կըսուի թէ կռուին մէջ գերման զօրա. բաժիններ թնդանթ մահար ոչնչացած են: Պարիէրաի գահաժառանգ իշ. խանը որ Ֆրանսալը (պէլժիֆրան. սական սահմանադրութիւն) հրամա. նատարութիւնը կընէ, անշուշտ շատ անհանգիստ վիճակի մը մէջ կը գլու. նուի այժմ երբ հեռագրեալ կը կոր. սընցունէ իր զբաւած կարևոր բոլոր զիրքերը:

Բոլոր ռազմագէտ թղթակիցները մեծ նշանակութիւն կուտան Անգ. լիացիներին յաջողութեամբ Բամա. տիէն զբաւած լինելուն որ Պաղտատի արեւմուտքէն բաւական հազարամէջը հեռուն կը գտնուի և պատերազմա. կան շատ կարևոր զիրք մ'է: Նոյն օր Անգլիացիները զբաւած էին նաև 300 բռնաբարձ ուղտերի կարաւան մը որ Տիգրէս գետի ընթացքէն վար իջնելով Բամատիէ կը տանէր ռազմամթերք և պաշար: Կերելի թէ Թիւրքերը մեծ անգուշաւթիւն մը կամ իրենց վրայ չափազանց վատահ. ամբարտաւանութիւն մ'ունեցած էին որ այդպիսի վտանգաւի հանգաման. քի մէջ ուզած էին այդ զինուորական բեաներ տանիլ Բամատիէ մտցնել:

Կըսուի թէ Հայէպէն զօրքեր կը պատրաստուէին Բամատիէի բանա. կին օգնութեան զրկուելու համար. բայց կերելի թէ Թիւրքեր և իրենց հրամայող Գերմաններ շատ ուշացած էին իրենց պատերազմական պատ. բաստութեան մէջ:

ՕԴԻՆ ՄԷՋ

Գերմանները սաւառնակներով օ. դին մէջ բարձրացած, ուումբեր նե. տած էին Անգլիաի և Ֆրանսաի մի քանի քաղաքների վրայ և մի քանի մարդեր, ընդհանրապէս փողոցին մէջ գտնուող, կիներ և երախայներ սպան. նելէ յետոյ, ստիպուած էին խոյս տալ իրենց դէմ ուղղուած թնդա. նոթների հարուածներէն և հեռանալ ածապարանքով:

Անգլիացիներն ու Ֆրանսացիները ատոնց դաս մը տարու համար, փո. խարէն իրենց սաւառնակներ զրկե. ցին գերմանական մի քանի քաղաք. ների վրայ ուր ատոնք ուումբեր ար. ձակելով գերման զօրանցների և զինուորական շէնքերի վրայ, հրդեհ. ներ և բաւական մեծ կորուստներ պատճառեցին անոնց:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ «ԳՍՄԱՌ-ԲԱԹ ՊԱ»

34, Allées de Meilha. Marseille

Բաց է ամէն երեկոյ 7 1/2 և մինչև 9 1/2 եւ երբեմն մինչև 11 ու կիրակներ ամ. բողջ օր: Ընթերցանութեան համար տրա. մադրելի կան զանազան ազգային լրա. գիրներ կովկասէն, Ամերիկայէն, Եգիպ. տոսէն եւ այլ տեղերէ, ինչպէս նաեւ վի. պական, Թատերական եւ այլ գիրքեր: Բաց է ամէն հայի համար անխափ:

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Գանթարեան — Բաղգիրը Գաղղիերէն-Հայերէն-Տաճկերէն Հայաստա. ճոխացած Բ. տպագրութիւն. 1912: Մանրատաւ եր. կիշեան 1238 երեսներէ բաղկացած ստուար գործ մը: Ֆրանսերէն իւրաքանչիւր բա. ռի հնչումը Հայերէն տառերով ալ ղըր.ւած է: Գին 7 ֆրնգ. 50 սնդմ.: Մարտէյլէն դուրս՝ ճանապարհածախքով՝ 8 ֆր. և 75 սնդմ.: Յանձնարարուած (recommandé) ծրարով 9 ֆր.:

Հ. Ա. Գոնտաքեան. — ԲԱՌԴԻՐՔ ԳԱՂԳ. — ՀԱՅ. ՎԵՆԵՐԻԿ Ս. Ղազար. 1914: Գին 1 ֆր. 35 (1,50):

(Գրպանի փոքրագիր բառարան մ'է 710 երեսներէ բաղկացած, ածանդին, և ֆրան. սերէն զրէթէ բոլոր գործածական բառե. րը պարունակող. վերջը գրուած է նաև անկանոն բայերի խոնարհումը):

Հ. Ա. Գոնտաքեան. — ԳՐԱՍԻՒ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ-ՔԱՂԳ. — 1914:

Մանր տառերով ու մաքուր տպագրու. թեամբ 360 երեսներէ բաղկացած բառ. զրքով մ'է որ 5.000ի չափ բառ կը պա. րունակէ և վերջն ալ ընտանեկան կարգ մը խօսակցութիւններ գրուած են, ֆրանսա. կան բացատրութեան ոճերին ծանօթացու. նելու համար) 1 ֆր. 25 (1,40):

Գործնական Քերականութիւն Ֆրանսե. լէն լեզուի Անի ոճով. 7րդ տպգր. յա.ւելուածներով. 1910: Ա. մաս 1 ֆր. և 50 (ճակրթութիւն. 1 ֆր. և 70 սնդմ.):

Նոյն Բ. մաս 1 ֆր. և 40 սնդմ. (ճ. 1 ֆր. և 50) սնդմ.):

Le Trésor des Chartes d'Arménie ou CARTULAIRE de la Chancellerie Royale des Roupeniens, comprenant tous les documents relatifs aux établissements fondés en Cilicie pendant les Croisades,

etc. Recueillis, mis en ordre et publiés pour la première fois avec une introduction historique par Victor Langlois. (Կիլիկիայի Հայերի Թագաւորութեան Ժա. մանակ մեր հայ արքունիքներին Եւրո. պացիների եւ մասնաւորապէս Ֆրանսա. ցիների հետ ունեցած յարաբերութիւն. ներին, կնքած առեւտրական դաշ. նագիրներին, անոնց տուած արտօնու. թիւներին եւ այլնի բնագիրները Ֆրան. սաի, Սպանիայի, Անգլիայի եւ Գերմա. նիայի մայրաքաղաքներին հին դիւանատու. ներին ինչպէս նաեւ Իտալիայի առեւտրա. կան Հանրապետութիւնների քաղաքների դիւանատուներին մէջ պրպուելով եւ անձամբ կարդալով օրինակած ու այս գրքի մէջ հրատարակած է Վիլլիլմանկ. լուա: Ֆրանսական կառավարութեան կողմէն (Դափուէն Գ.ի օրով) յատուկ պատուիրակութեամբ գնացած անձամբ պտրուած եւ ուսումնասիրած է Կիլի. կիան: Այս գրքի մէջ կուտայ նաեւ տե. ղեկութիւններ Կիլիկիայի Թագաւորու. թեան Ժամանակ Հայերի ունեցած ար. քունական, վարչական, քաղաքական եւ ընկերական կազմակերպութիւններին վը. րայ, տնտեսական եւ առեւտրական վի. ճակին վրայ եւայլն): Գին 17 ֆր. (18ֆր.)

Frédéric Macler. — LA MUSIQUE EN ARMÉNIE. Paris. 191

(1917 յունվար 26ին, Փա. 26, cole des Hautes Etudes Socialesի 26, rue de la Sorbonne — հայ երաժշ. Թեան մասին բանաստեղծիւն մ'է: Արեւելեան լեզուների վարժարանի ուսցիւր. ղասակոսթ. Մարթի որ շատ հմուտ եւամբ հայ երաժշտութեան պատմական ու գը. նահատումն քած է իր այդ բանաստեղ. Թեան մէջ, օգտուելով անուանի երա. ժըշտագէտ Տ. Կոմիտաս վարդապետի անձամբ իրեն հաղորդած տեղեկութիւն. ներէն:

Պէտք է տարածել այս գրքը կը ֆրան. սագէտ Եւրոպացիներին մէջ, ցոյց տալու համար թէ Հայ ժողովուրդը ոչ միայն կո. տորուող ժողովուրդ մը եղած է, այլ եւ իր ուսումնական յառաջընթացութեամբ եւ գեղարուեստով փայլած ու փայլող ժո. ղովուրդ մը Արեւելքի մէջ): Գին 1,15 (1,30):

L'ARMÉNIE et la Question arménienne par Mikael Varandian, avec une préface de Victor Bérard.

(Այս գիրքը իր ամփոփ համառօտու. թեան մէջ կը բովանդակէ հայ մտքի, սրտի եւ կորովի վեմ եւ հպարտացնող ար. տայայտութիւնները որոնք կրնան շատ բան ուսուցանել հայ ցեղի եւ Հայաստա. նի իսկութեան անճանաչած շատ մը օտա. րականներին: Այս տեսակետէն իսկ կար. ժէ մեծ չափով տարածել ֆրանսագէտ օտար շրջանակներին մէջ: 1,20 (1,40)

La Défense héroïque de Van (Arménie) traduit de différents journaux arméniens par M. G. Edition de la revue « Droschak ». Genève. 1916.

(Վանի հերոսական դիմադրութիւնը որ հայ պատմութեան ամենաուսկեղծ դըր.ւագներէ մին կը կազմէ, Եւրոպացիներ շատ քիշերին ծանօթ է. ուստի ֆրանսե. լէն այս հրատարակութիւնը որ գործար.ւած է նաեւ կամաւորների եւ ինքնա. պաշտպանութեան մարտիկների պատ. կերներով, խիստ յարմար է պրօպագան. դի համար: Կարժէ որ Հայեր կարդան զայն եւ կարդացնեն ֆրանսագէտ օտա. րականներին որոնք Հայերը լոկ կոտոր.ւող խեղճ ժողովուրդ մը կը ճանչնան եւ ոչ դիւցազն եւ ըմբոստ ինքնապաշտ. պաններ): 1 ֆր. 20 (1 ֆր. 40):

ՏԵՐԵՒ — ՄԵՐԱԿԻ

Մ ՓԱՐՓՈՒՆԱԿԱՆ
ՄԱՐՏԻՆԻ

Հայերէն Տպարան Մ. Փոքրագաւեան
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi